

JEDNA KU PADESÁTI! Jak proběhla měnová reforma před 68 lety. A jak to samé česká vláda opakuje právě teď během koronavirové pandemie (VIDEO CZ, 83 min)

- CZ24 News | 22. července 2021

ČESKO: Když měli lidé po válce mnoho peněz a neměli si za ně co koupit, vyřešil stát problém velmi jednoduše. Místo aby vyráběl více pokud možno kvalitního zboží, sebral lidem peníze. Měnová reforma z roku 1953 se zapsala do dějin i národní DNA a lidé se jí bojí i dnes. Mají důvod?

Když promluvil k národu z rozhlasu netradičně v sobotu 30. května 1953 po sedmnácté hodině předseda československé vlády Viliam Široký a oznámil, že ke konci měsíce, tedy druhý den, přestávají platit stávající bankovky, krve by se v Čechách a Slovácích nedořezal. Jelikož byl víkend, obchody byly zavřené a měsíc končil úderem nedělní půlnoci, jejich celoživotní úspory se v tu ránu proměnily v bezcenné papírky, kterými si mohli vytapetovat předsíň. A tak vyrazili na poslední chvíli aspoň do hospody, do kina či čehokoli, co bylo otevřené a kde se dalo něco pořídit či zapít žal.

Od pondělka sice lidé začali v bance, na poště, na národních výborech, v hospodách a dalších určených místech pod dohledem speciálních komisí dostávat za staré koruny nové, ovšem velice kreativním, a především „progresivním“ způsobem. Kdo měl ve Státní spořitelně či na vkladní knížce uložených méně než 5000 československých korun, dostal pětkrát méně nových peněz, tedy tisíc. A to byl zdaleka nejvýhodnější kurz. Jakmile měl uloženo dvacet tisíc, dostal již desetkrát méně, do padesáti tisíc byl kurz 25:1 a nad padesát tisíc již 30:1. A pokud někdo založil knížku či účet až po 16. květnu, místo staré tisícikoruny vyfasoval novou „dvacku“. Nejlépe tak na tom byli lidé bez peněz, a naopak nejhůře ti, kteří drželi doma úspory v hotovosti. Těchto peněz bylo mezi lidmi nejvíc, a právě ty byly směňovány v nejhorsším kurzu 1:50.

Velké znehodnocení koruna zažila přitom již během druhé světové války, za Protektorátu Čechy a Morava, kdy ji Němci zničili nastavením slaboučkého kurzu. Její hodnota tehdy klesla zhruba na desetinu. Další měnová reforma následovala hned po válce, kdy byly zablokovány úspory občanů v takzvaných vázaných vkladech. Jinými slovy, protože Němci způsobili svou měnovou politikou během války vysokou inflaci, například aby mohli v Česku výhodně nakupovat za své marky, mezi lidmi bylo příliš mnoho peněz. A tak se kvůli obavám z růstu cen lidem úspory zmrazily jako takzvané nucené vklady. Nemohli s nimi volně nakládat a část peněz jim byla uvolněna na žádost jen ve výjimečných případech, jako byly narození dítěte, pohřeb, svatba nebo jiné speciální příležitosti.

Zbylá hotovost, která pocházela z doby předválečné a válečné, tedy před rokem 1945, a která byla uložena a zablokována v bankách po poválečné výměně peněz, byla po další měnové reformě v roce 1953 definitivně zrušena bez náhrady, stejně jako dluhopisy československého státu či závazky z životního pojištění a dalších cenných papírů.

Stát tak vyřešil hned několik palčivých problémů, které jej sužovaly, najednou. Ten největší spočíval v tom, že stále rostla kupní síla lidí, ale nebylo za ni co kupovat. Peněz mezi lidmi bylo zkrátka neúměrně mnoho v poměru k nabídce zboží a služeb, které si za ně mohli pořídit. A tak hrozilo, že lidi jen proto, že mají hodně korun, vykoupí všechno zboží z obchodů, a ještě jim spousta peněz zbude.

Ač bylo sedm let po válce, v Československu stále fungoval přidělový systém, který byl zaveden ve válečném roce 1939, kdy začal být po německé okupaci nedostatek zboží. Po válce lístky na potraviny umožňovaly kupovat za nižší cenu než na takzvaném volném trhu. Zatímco po předložení lístku stál například kilový bochník chleba v roce 1952 osm korun, na volném trhu za něj člověk zaplatil jednou tolik. Čtvrťka másla stála na vázaném, tedy přidělovém trhu 20 korun, ale na volném 113 korun. Pokud někdo vyčerpal svůj přiděl lístků a chtěl více zboží, pokud ho sehnal, výrazně si připlatil.

Ne každý navíc dostával lístky - z politických důvodů byly odepřeny například bývalým „buržoazním“ kádrům, jako byli bankéři, továrníci či akcionáři a jiní třídní nepřátelé. Ti tak museli, chtěli-li se najíst, sáhnout mnohem hlouběji do kapsy.

Měnová reforma v roce 1953 byla pro movitější občany taková bolševická spravedlnost v praxi - nejdřív vás okrademe, na váš úkor pak zadotujeme ostatní, a poté vám ukradneme i peníze, za které jsme vás nechali pořádně draho nakupovat. I když to vypadá jako pořádná lumpárna, a samozřejmě také byla, měnová reforma měla však na rozdíl od jiných bolševických vynálezů logiku a hluboký smysl.

Pokud chtěli komunisté odstranit nerovnováhu, kdy na jedné straně mezi lidmi kolovala spousta peněz a jejich příjmy se neustále zvyšovaly, ale na straně druhé vládl přidělový systém s nízkými cenami a velmi omezenou nabídkou zboží - protože průmysl, zaměřený na těžbu a strojírenství, jiné věci než těžbu a strojírenství opomíjel a nestíhal vyrábět -, měli jen dvě možnosti. První, která se nabízela, bylo zrušení přidělového systému a ponechání volných cen. Tím, že by se prudce zdražilo, by se srovnal poměr mezi počtem bankovek v oběhu s nabídkou a cenami zboží. I když vážlo zásobování, protože poválečná ekonomika sice rostla, ale soustředila se na těžký průmysl, který zboží v obchodech nezajistí, větší zdražení by zmírnilo poptávku a kupní sílu. Lidé by tedy měli tak akorát peněz na to, aby si obstarali, co potřebují, a ještě jim třeba něco zbylo. Zhruba jako dneska, kdy rostou platy, ale také ceny.

Tak o kolik přijdeme? Foto AdobeStock

Ostatně měnové reformy proběhly po válce ve většině zemí Evropy, a to z obdobných důvodů - v oběhu bylo příliš mnoho peněz, protože za války došlo kvůli výdajům na zbrojení a škodám na hospodářství k nadměrné emisi peněz, jež způsobila velikou inflaci.

Již měnová reforma v roce 1945 v Československu, jak bylo popsáno výše, proto zablokovala vklady v bankách, aby se všechny ty inflační peníze nedostaly do oběhu. Uvolňovaly se proto jen postupně, a to třeba pro lidi, kteří potřebovali nové zuby, po předchozím schválení. Tím se sice zamezilo inflaci, ale jelikož si průmysl vedl výborně, objem peněz mezi lidmi dál rostl. Stačilo by možná tedy zrušit přidělový systém s nízkými cenami. Převyšující poptávka by zvedla ceny zboží, stejně jako jeho nedostatek, a hlavní problém „hodně peněz na málo zboží, navíc levného“ by byl vyřešen.

Z ideologických důvodů ale byla tato varianta pro komunisty nepřijatelná. Jak by to vypadalo, kdyby začali zdražovat? Že jsou zloději, si každý pamatoval již z roku 1948, kdy ukradli lidem veškerý soukromý majetek. A tak přistoupili raději k plánu B. Bolševik může krást, jak se mu zlíbí, ale ne zdražovat. Obzvláště ve jménu vyššího dobra. Výrazný převis poptávky tak „my jsme soudruzi, na práci jsou druzí“ vyřešili zrušením vázaných vkladů v bankách a odebráním většiny hotovosti lidem. Hlavně sedlákům a živnostníkům, kteří měli naspořeno z dřívějšíka. Díky tomu se pak mohli soudruzi pustit bez zábran do centrálně plánovaného hospodářství, kde měli pod kontrolou ceny, jež mohli navíc s pomocí ukradených peněz dle libosti dotovat a držet na uzdě.

Pro lidi byla přesto jejich „bohulibá“ reforma samozřejmě krajně nevýhodná. Jediný, kdo na tom vydělal, byly komunistické špičky, které si svoje „úspory“ vyměnily ve výrazně přívětivějších kurzech. Stali se tak ještě bohatšími než předtím. A to už je co říct. Znam několik výše postavených, nikoli však nejvyšších komunistů, kteří za minulého režimu nahromadili takový majetek, že mohli kupovat vily. V dnešní době a dnešních cenách. Jen si to představte. Pobavila mě dcera z jedné takové rodiny, které nešlo do hlavy, kde na to rodiče a prarodiče pořád berou, a když se jich zeptala, dostala odzbrojující odpověď: „Babička byla spořivá a odkládala si z důchodu.“ Jenže už nedodali, že zřejmě z hrubého národního... A to byly jen malé rybky, žádné velké šajby - ty nakupují, ať nežeru, třeba ostrovy.

Jelikož komunisti a estebáci, faktičtí vládcí této země, tehdy i dnes, a jejich potomci „šetřili“ po reformě ještě dalších pětatřicet let, ideálně si připravili půdu pro změnu režimu. V nové době měli kapitál a také buď sami, nebo skrze své nastrčené lidi obsadili důležité posty v „demokratické“ zemi. Tito lidé také získali za své „našetřené“ peníze strategické podíly ve firmách, které si ponechali, i když postupně podniky prodávali na Západ, a stali se z nich multimiliardáři. Ne, v žebříčcích časopisu Forbes je nenajdete, tam skutečně bohatí lidé nebývají; možná tak jejich manažeři.

Auto, nebo čepici?

Podle kurzů jedna ku pěti se přepočítaly i ceny v obchodech a výplaty. Většina lidí ale přišla v reformě o hotovost v poměru 1:50. O peníze v poměru 1:50 přišly přitom i veškeré právnické osoby, tedy firmy. Ceny tak rázem byly vyšší než na tehdejší předělovém trhu, ale nižší než na trhu volném, avšak v přepočtu na nové platy vyšší. Bylo to skoro jako ve starém vtipu, kdy do sovětské továrny přijede vládní delegace. Vedení továrny obchází zaměstnance a instruuje je, co mají říkat. Když se jich prý někdo zeptá, co si mohou pořídit za měsíční plat, mají odpovědět, že auto. Jakmile přijde jeden takový pohlavár k Sergejovi a zeptá se ho, co si může dovolit za měsíční plat, ten chvíli přemýšlí a povídá: „No, říkali, že auto, ale já si k tomu ještě něco přidám a koupím si raději čepici.“ A to nemá cenu ani opakovat fakt, že stejně nebylo moc co kupovat, neboť obchody byly mizerně zásobené.

Jestliže kilo zadního hovězího stálo na vázaném trhu před reformou 48 korun a na volném 200, po reformě klesla jeho cena pouze na 25 korun. Vládě se tak podařilo zprovodit ze světa problém a snížit kupní sílu obyvatel vskutku dokonale.

Navíc elegantně vyřešila i problém se svým vlastním zadlužením tím, že zrušila dluhopisy, které měla splatit, a výběrem peněz od lidí získala dost peněz na svůj provoz a politickou „konceptci“. Existují ale i jiné způsoby, jak provést „měnu“. Třeba ten, jaký zvolil český stát během koronavirové pandemie. (...)

Proč je nejdokonalejší měnová reforma taková, která proběhne, aniž by si ji někdo všiml? Proč se vždycky vládcům povede lidi „odrbat“? A proč se lidi, na rozdíl od nich, nikdy nepoučí?

Autor: Milan Vidlák